Valiokunnan mietintö TyVM 11/2026 vp─ HE 239/2026 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle eräitä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle eräitä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi (HE 239/2026 vp): Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- johtava asiantuntija Riikka Ristinen, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Toni Ruokonen, työ- ja elinkeinoministeriö
- neuvotteleva virkamies Lari Anttonen, työ- ja elinkeinoministeriö
- hallitusneuvos Katri Niskanen, työ- ja elinkeinoministeriö
- osastopäällikkö Jarkko Tonttila, Uudenmaan elinvoimakeskus
- lakiasiainjohtaja Raisa Erma, KEHA-keskus
- juristi Antti Ristimäki, Kansaneläkelaitos
- Senior Director, Work in Finland Laura Lindeman, Business Finland Oy
- työllisyysaluejohtaja Tiina Mäenpää, Kuopion työllisyysalue
- kehittämispäällikkö Tarja Paulaniemi, Tampereen seudun työllisyysalue
- kehittämispäällikkö Erja Lindberg, Suomen Kuntaliitto
- palvelujohtaja Tuija Kautto, Nuorisoala ry
- toiminnanjohtaja Aki Villman, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- valtiovarainministeriö
- sosiaali- ja terveysministeriö
- yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto
- Lupa- ja valvontavirasto
- Keski-Uudenmaan työllisyysalue
- Salon työllisyysalue
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- STTK ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto ry
- Suomen Yrittäjät ry

- Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT
- Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy
- Into — etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei huomautettavaa:
- Akava ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi elinvoimakeskuksista sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksesta annettua lakia, työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia ja yksityisten yritysten ja muiden yhteisöjen hyväksymisestä työnvälityspalvelujen eurooppalaisen verkoston (Eures) jäseniksi ja yhteistyökumppaneiksi annettua lakia. Lisäksi ehdotetaan kumottavan työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain 18 pykälä.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen työllisyyspalveluihin ja kansainväliseen rekrytointiin liittyviin tehtäviin. Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tarjoama työvoimaviranomaisille suunnattu oikeudellinen tuki, osaamisen kehittämisen tuki ja monialaisen palvelun tuki esitetään lakkautettavan. Lisäksi lakkautettaisiin Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäväksi säädetyt työllisyyspalveluihin kytkeytyvät valtakunnalliset asiakas- ja neuvontapalvelut. Yritystoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen liittyvät valtakunnalliset tieto- ja neuvontapalvelut siirrettäisiin elinvoimakeskusten tehtäväksi. Kansainvälisen rekrytoinnin tehtävät uudelleen järjestettäisiin siten, että poistettaisiin Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävistä osaajien maahanmuuton ja työvoiman liikkuvuuden edistämiseen liittyvien valtakunnallisten palveluiden hoitaminen ja siirrettäisiin kyseiset tehtävät Business Finland Oy:lle. Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäväksi säädettäisiin sille jo nykyisin kuuluvat tehtävät koota tietoa kansainvälisen rekrytoinnin tarpeista ja ennakoida näitä tarpeita sekä toimia työnvälityspalvelujen eurooppalaisen verkoston (EURES) kansallisena koordinaatiopisteenä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2027 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan pääasiassa 1.1.2027. Lakkaaviin tehtäviin liittyvät säännökset on kuitenkin tarkoitettu tulemaan voimaan 1.6.2027.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Vuoden 2025 alussa työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirtyi valtion viranomaisilta kuntien muodostamille työvoimaviranomaisille, jotka järjestävät palveluita 45 työllisyysalueella. Uudistuksen tavoitteena oli saattaa palvelut lähemmäksi asiakkaita sekä saada kunnan koulutus- ja elinvoimapalvelut paremmin tukemaan työllistymistä ja alueiden elinvoiman vahvistamista.

Nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan muutoksia eräisiin uudistuksessa valtiolle jääneisiin tehtäviin. Ehdotukset perustuvat noin vuosi järjestämisvastuun siirron jälkeen tehtyyn selvitykseen.

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen (jäljempänä *KEHA-keskus*) tarjoama työvoimaviranomaisille suunnattu oikeudellinen tuki, osaamisen kehittämisen tuki ja monialaisen palvelun tuki ehdotetaan lakkautettaviksi. Lisäksi esityksessä ehdotetaan lakkautettavaksi KEHA-keskuksen valtakunnalliset, työllisyyspalveluihin liittyvät asiakas- ja neuvontapalvelut. Yritystoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen liittyvät valtakunnalliset tieto- ja neuvontapalvelut siirretään elinvoimakeskusten tehtäväksi, ja asetuksella on tarkoitus keskittää tehtävä Uudenmaan elinvoimakeskukselle. Osaajien maahanmuuton ja työvoiman liikkuvuuden edistämiseen liittyvien valtakunnallisten palveluiden hoitaminen ehdotetaan siirrettäväksi KEHA-keskukselta Business Finland Oy:lle. Hallituksen esityksen mukaan ehdotetut muutokset vähentävät KEHA-keskuksen rahoitustarvetta noin 1,62 miljoonaa euroa, mikä huomioidaan hallituksen tuleville vuosille päättämien tuottavuusvähennysten toteutuksessa.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kannattaa ehdotettua viranomaisten välisen tehtävänjaon selkeyttämistä ja päällekkäisten tehtävien karsimista. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina seuraavin huomioin.

Oikeudellinen tuki ja työttömyysturva

KEHA-keskuksen nykyisin työvoimaviranomaisille tarjoama oikeudellinen neuvonta kattaa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023), työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain (381/2023), työttömyysturvalain (1290/2002), yleistukilain (48/2026) ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023). Nämä neuvontatehtävät ehdotetaan lakkautettaviksi.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan asiantuntijakuulemisissa nousi esiin erityisesti työttömyysturvaan liittyvän oikeudellisen tuen lakkaamisen mahdolliset vaikutukset työttömyyskassojen ja Kansaneläkelaitoksen ratkaisutoimintaan ja asiakkaiden oikeusasemaan. Myös hallituksen esityksessä tunnistetaan, että valtakunnallisen oikeudellisen tuen lakkauttamiseen liittyy riski laintulkintojen alueellisen vaihtelun lisääntymisestä ja työnhakijoiden yhdenvertaisen kohtelun heikkenemisestä. Esityksen mukaan riski kohdistuu erityisesti pieniin ja keskisuuriin työllisyysalueisiin, jotka ovat hyödyntäneet oikeudellista neuvontaa suuria alueita enemmän.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaa, että KEHA-keskus vastaa jatkossakin työttömyysturvan vaativista, eli työvoimapoliittista harkintaa edellyttävistä asiantuntijalausunnoista. Esimerkiksi sen arvioiminen, onko henkilön yritystoiminta päätoimista vai sivutoimista, tai onko henkilö menetellyt työvoimapoliittisesti moitittavasti, kuuluu KEHA-keskuksen tehtäviin. Myös tähän tehtävään liittyvät asiakkaiden neuvonta ja yhteistyö työvoimaviranomaisten, työttömyyskassojen ja Kansaneläkelaitoksen kanssa säilyvät.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaa myös, että työttömyysturvaan liittyvissä tehtävissä viranomaisten tulkintojen yhdenmukaisuus on erityisen tärkeää, koska kyse on perustoimeentulon turvasta. Valiokunta katsoo, että ehdotettu oikeudellista neuvontaa koskeva

muutos selkeyttää työnjakoa KEHA-keskuksen ja työvoimaviranomaisten välillä. KEHA-keskus antaa jatkossa työttömyysturvaan liittyvää neuvontaa sen omiin työttömyysturvatehtäviin liittyen, ja työvoimaviranomaiset neuvovat asiakkaitaan omalle vastuulleen kuuluvissa työttömyysturva-asioissa. Valiokunta pitää kuitenkin tarpeellisena seurata työttömyysturvan ratkaisukäytäntöjen kehitystä eri työvoimaviranomaisissa.

Valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut

KEHA-keskus vastaa julkisten työvoimapalveluiden valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista, joihin kuuluvat valtakunnallinen tietovaranto, asiakastietojärjestelmäkokonaisuus sekä palvelualusta. Työvoimaviranomaisilla on velvollisuus käyttää työvoimapalvelujen toimeenpanossa näitä tietojärjestelmäpalveluita. KEHA:n tehtäviin kuuluu myös tiedolla johtamisen keinoin seurata ja arvioida työvoimapalvelujen tuloksellisuutta ja toimivuutta sekä tuottaa niitä koskevaa tietoa.

Hallituksen esityksen taustalla olevassa selvityksessä samoin kuin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan asiantuntijakuulemisissa korostui KEHA-keskuksen rooli työvoimapalveluiden tietojärjestelmien ja palvelualustojen kehittämisessä sekä tiedolla johtamisen tukemisessa. KEHA-keskuksen vastuulla olevat valtakunnalliset järjestelmät muodostavat keskeisen perustan työvoimaviranomaisissa tehtävälle asiakastyölle, työnvälitykselle ja toiminnan seurannalle.

KEHA-keskuksen rakentama tietojärjestelmien yhteiskehittämisen verkosto on saanut työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan asiantuntijakuulemisissa kiitosta työllisyysalueilta. Valiokunta pitää tärkeänä, että KEHA-keskuksen ja työllisyysalueiden yhteistyö valtakunnallisten järjestelmien ja alustojen sekä tiedolla johtamisen kehittämisessä jatkuu.

Monialaisen palvelun tuki ja ONNI-toiminta

Työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa on vuodesta 2025 alkaen säädetty työvoimaviranomaisen tehtävistä monialaisen tuen yhteistoimintamallissa ja nuorten monialaisen tuen yhteispalvelussa. Monialaisen tuen yhteistoimintamalli on työvoimaviranomaisen, hyvinvointialueen ja Kansaneläkelaitoksen kokonaisuus. KEHA-keskuksen tehtäviin kuuluu nykyisin työvoimaviranomaisille suunnattu monialaisen palvelun tuen tehtävä, joka koskee nuorten Ohjaamoja, työllistymistä edistävää monialaisen tuen yhteistoimintamallia, maahanmuuttajien osaamiskeskuksia sekä maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapalveluita. Hallituksen esityksen taustalla olevassa selvityksessä KEHA-keskuksen roolia monialaisen palvelun tuessa kuvataan koolle kutsujaksi ja tiedon kasaajaksi. Hallituksen esityksessä ehdotetaan tämä KEHA-keskuksen monialaisen palvelun tuki lakkautettavaksi.

Nuorten hyvinvoinnin ja elämänhallinnan valmennuksen eli ONNI-toiminnan tarjoaminen siirtyi KEHA-keskuksen tehtäväksi vuoden 2025 alussa. Sitä ennen Ohjaamoissa toteutettavaa valmennusta organisoitiin Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistosta. Valmennuksella vahvistetaan nuorten hyvinvointia, osallisuutta ja poistetaan koulutukseen ja työelämään kiinnittymisen esteitä. Lausuntokierroksella saadun palautteen perusteella ONNI-toimintaa päätettiin jatkaa KEHA-keskuksessa. Hallituksen esityksen mukaan nuorten vaikeutunut työmarkkinatilanne sekä nuorten mielenterveyteen ja hyvinvointiin liittyvät haasteet korostavat

tarvetta palveluille, joilla voidaan vahvistaa nuorten työ- ja toimintakykyä sekä ehkäistä ongelmien pitkittymistä ja nuorten etääntymistä koulutuksesta ja työelämästä. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää ratkaisua perusteltuna ja painottaa matalan kynnyksen tuen tärkeyttä erityisesti niille nuorille, joiden siirtyminen koulutukseen tai työelämään edellyttää hyvinvoinnin, elämänhallinnan ja toimintakyvyn vahvistamista. *(Valiokunnan lausumaehdotus)*

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan päätösehdotus:

> *Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 239/2026 vp sisältyvät 1.—5. lakiehdotuksen.*
>
> *Eduskunta hyväksyy yhden lausuman.**(Valiokunnan lausumaehdotus)***

Valiokunnan lausumaehdotus

> *Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa Ohjaamoiden toiminnan resursoinnin, tuen ja valtakunnallisen koordinaation riittävyyttä sekä niiden käytettävissä olevaa kansallista tietopohjaa nuorten palvelutarpeista, ja että valtioneuvosto ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin havaittujen puutteiden korjaamiseksi.*

Helsingissä 4.11.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Arto Satonen kok
varapuheenjohtaja Lauri Lyly sd
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Tuomas Kettunen kesk
jäsen Minja Koskela vas
jäsen Terhi Koulumies kok
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Niina Malm sd
jäsen Olga Oinas-Panuma kesk
jäsen Jorma Piisinen ps
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Tere Sammallahti kok
jäsen Timo Suhonen sd
jäsen Henrik Vuornos kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Meri Pensamo